

portok cserélhető, a tartalom részben vagy egészben törölhető, átírható. Beviteli hiba esetén erre a műveletre ugrik a rendszer.

Törlés. A kikeresett rekord(ok) teljes egészében törölhető(k) a fájlból.

Rendezés. A rekordok betűrendbe, vagy számok esetén nagyság szerint sorba rendezhetők. Meg kell adni, hogy a program milyen sorrendben vegye figyelembe az egyes mezőket (ennek során nem szükséges minden adatot felhasználni.)

Nyomatás. A rekordok kiválasztott mezőinek tartalma a nyomtatási felületen tetszőleges sorrendben, bárhogyan elrendezhető, ezért a nyomtatáshoz bármilyen öntapadós címke, ablakos boríték, táblázat vagy nyomtatvány felhasználható. A tervezés során meg kell adni a címkék (ablakos borítékok, táblázatok stb.) méretét, számát, egymástól való távolságát stb., majd a szövegrészek sorrendjét és helyét a címkén belül. A program ellenőrzi, hogy a terv megvalósítható-e, ezután egy 40 karakteres jobbra-balra mozgatható ablak segítségével a képernyőn pontosan úgy jeleníti meg a nyomtatási képet, ahogyan a 80 karakteres nyomtatón meg fog jelenni. Ha szükséges, a terv részleteiben könnyen javítható, módosítható.

Statisztika. Nyomtatóra kiírható a lemezen lévő összes kikeresett rekord kiválasztott számmezőinek értéke, a feldolgozott fájl(ok) nevével és a rekordok sorszámával együtt. Megkapjuk az elemszámot, az összeget és a négyzetes összeget. A művelet kiszámítja az átlagot, a varianciát és a standard errort (standard hibát). Az üresen hagyott számmezők automatikusan kimaradnak a statisztikából.

Fájl módosítás. A Katalog F & J automatikusan vezérli a fájlkezelést, azonban a felhasználónak is van néhány beavatkozási lehetősége. Így a fájlok (adat és nyomtatás) neve megváltoztatható, vagy az egész fájl törölhető. Az egyes fájlokból rekordcsoportok választhatók ki és új fájlba írhatók ki. A rendszer minden egyes felhasználói beavatkozást ellenőriz és nyilvántart.

A Katalog F & J eszközigénye: C-64 alapgép + tv vagy monitor (fekete-fehér vagy színes) + 1 db 1541-es lemezegység + Seikosha GP100VC (ezzel azonos vagy nagyobb teljesítményű nyomtató).

Dr. Fiók János
(Orvostovábbképző Intézet,
II. sz. Belklinika)

KWIC-index előállító programcsomag

Mikrogéppel – esetünkben Commodore-64-en is előállítható az egyik legelterjedtebb gépi mutató-

típus, a KWIC-index, amely a dokumentumok címében szereplő adatok alapján készül. A programcsomag a feldolgozandó tételek címszavai közül csak a releváns szavakat kezeli mutatószóként; ezeket betűrendbe sorolva, a címkörnyezetbe ágyazva jeleníti meg. A releváns szavakat, az ún. rendezőszavakat a felhasználó állapítja meg és viszi be a rendszerbe.

A rendszer öt részprogramból áll.

1. Az ún. *betűprogram*: az ékezetes betűk (Ö, Ü, Á, É) használatát teszi lehetővé (csak nagybetűk használhatók).
2. A *címállomány bevitel*: a tételként szereplő címek begépelése (lehetőség van a javításhoz nélkülözhetetlen megjelenítésre); a tételcímek tetszőleges hosszúságúak, a hivatkozási rész a megjelenítési kép miatt maximum 15 karakter.
3. A *rendezőszó-állomány bevitel*: a címállomány beviteléhez hasonlóan működik; célszerű csak szógyököket szerepeltetni.
4. Az *ABC-program*: az I A B C D E F G H I J K L M N O P Q R S T U Ü V W X Y Z karakterekkel kezdődő szavakat gyűjti ki a rendezőszó-állományból, és rendezett betűállományokat (I, A, B, C...) hoz létre a lemezen.
5. A *mutató előállítás*: a betűsorrend tetszőleges, ami által lehetséges, hogy csak adott téma tárgyszavai jelenjenek meg (címkörnyezetünkben) a képernyőn vagy a nyomtatón.

A program előnyei: az ékezetes betűk használata; az egyes tételek leírásában tetszőleges jelek alkalmazása; a tételcímek és a rendezőszók tetszőleges hosszúsága; a felhasználó igényeihez való illeszkedés (ő határozza meg a rendszókat, ill. a megjelenítendő rendszók/tételcímek körét); a papírkimenet nyomdakészen jelenik meg.

Az alkalmazás korlátja, hogy a rendszer a címek hosszától függően csak 700-1000 dokumentum feldolgozására alkalmas. (A programcsalád további tagjai nagyobb címállományt is tudnak kezelni.)

A programot az Országos Oktatástechnikai Központ könyvtárában az Oktatástechnológiai Információ előállítására használják.

Odor Péter – Tokaji Nagy Erzsébet
(Berzsenyi Dániel Tanárképző Főiskola)

MŰSZAKI szabályzókat nyilvántartó és kereső számítógépes rendszer

Az építőipari tervezővállalatok olyan számítógépes rendszert igényelnek, amely

- ◆ gyors és pontos keresést tesz lehetővé a műszaki szabályzók között,

- ◆ teljes körű tájékoztatást ad a keresett témához kapcsolódó különböző szabályzókról,
- ◆ a szabályzók hatáskörnyezetét is kereshetővé teszi,
- ◆ a vállalati számítógépen párbeszéd formában bárki használhatja.

A rendszer az *SZVT III. szervezési és számítástechnikai konferenciáján* második díjat nyert; a KELETTERV-nél vezették be.

Műszaki szabályzón értendő mindaz a

- ◆ magyar szabvány,
- ◆ KGST közös szabvány,
- ◆ egyéb külföldi szabvány,
- ◆ magyar ágazati szabvány,
- ◆ műszaki előírás,
- ◆ műszaki irányelv,
- ◆ tervezési segédlet,
- ◆ títusterv stb.,

amely a tervezők munkáját kötelező vagy ajánlott jelleggel meghatározza.

A felsorolt szabályzók minden típusa egyszerre, egy időben, ugyanabban az adattárban tárolható, és onnan a feldolgozó programokkal előkereshető.

A szabályzók nyilvántartott adatai

1. Azonosító adatok mezői:

- ◆ azonosítójel (pl. MSZ, ME, TS, MSK) – 3 karakter,
- ◆ azonosítószám – 16 karakter,
- ◆ cím – 66 karakter,
- ◆ szakmai jelzet (pl. Go2) – 3 karakter.

2. Érvényességi adatok mezői:

- ◆ jóváhagyás dátuma – 6 karakter,
- ◆ hatálybalépés dátuma – 6 karakter,
- ◆ megszűnés dátuma – 6 karakter,
- ◆ megszűnő szabályzók – 3 * (3 + 16) karakter,
- ◆ megszüntető szabályzók – 2 * (3 + 16) karakter.

3. Hatáskörnyezetben lévő szabályzók (maximum 12 dokumentum) azonosítása:

- ◆ azonosítójel – 3 karakter,
- ◆ azonosítószám – 16 karakter

szerint.

4. Regisztratív adatok mezői:

- ◆ egységár – 4 karakter,
- ◆ oldalszám – 3 karakter,
- ◆ példányszám – 2 karakter,
- ◆ megjegyzések (pl. ETO-szám beírása) – 65 karakter.

Kódolás

Miután a rendszerben egyidejűleg többfajta szabályzót tartunk nyilván (lásd a felsorolást), az *azonosítójel* segítségével különböztetjük meg őket. A kódok kialakítása az adatgazda feladata, a programokban semmiféle kötöttség nincs erre.

A szakmai jelzet (3 karakter) kialakítása nem okoz gondot, hiszen az országosan kialakult kódrendszer itt is alkalmazható.

A tárolási hely 7 karakterébe az adatgazda tetszőleges szöveget vihet be, a program szempontjából kötöttség nincs. Ajánlatos a tárolási hely mezőjét rendben tartani, hogy a szabályzó dokumentumokat rugalmasan lehessen tárolni. (Az adattárba beírt előhely mondja meg, melyiket hol találjuk meg.)

A dátumok 6 karaktere ééhhnn szerkezetű.

Üzemeltetés

1. Szükséges gépi konfiguráció:

- ◆ TPA-8 alapú központi egység 32 kszó memóriával,
- ◆ legalább 1 db SZM 5400-as mágneslemezegység legalább 2 cserélhető lemezzel,
- ◆ 1 db legalább 132 karakteres nyomtató,
- ◆ legalább 1 db ADP-2000 vagy TDP-05 típusú display.

2. Operációs rendszer: COS/i, FGBG.SV-vel, Programozási nyelv: MIDIBOL.

A programok rövid leírása

1. *Adatbevitel*: FGBG.SV alatt, a képernyőformátum rövidített magyar mezőneveket tartalmaz. Műveletek: új bevitel, módosítás, hozzáfűzés, betekintés.
2. *Hibasűrő*: az adatok bevitele után kell futtatni, a fő hibákat (pl. dátum, logikai kapcsolat) szűri ki.
3. *Képernyőformátum*-nyomtatható: az adatokat az adatbevitel képernyőformátumának megfelelően listázza ki. Kívánságra vagy minden szabályzót ki-nyomtat, vagy a megadott szabályzókat.
4. *Többszempontú kereső*: 13 keresési szempontból párbeszéd formában választhat a felhasználó. Több szempontot logikai ÉS-művelettel lehet összekapcsolni. A keresés lehet
 - ◆ teljes vagy jobbról csonkolt mezőtartalom szerinti keresés,
 - ◆ intervallumkeresés numerikus adatok esetén,
 - ◆ szabad (lebegő, szöveg-) keresés.

A szabad keresés azt jelenti, hogy a program a cím- és a megjegyzésmezőben tetszőleges hosz-

szúságú szöveget megtalál. (A mezőhosszak miatt a tetszőleges hossz 1–65 karakter között változhat.) Azt is meg lehet tehát keresni, hogy egyetlen adott karaktert, vagy akár teljes hosszúságú (65 karakteres) szöveget tartalmaz-e a mező. Így pl. minden olyan szabályzó kikereshető a programmal, amelynek a címében az "alap" karakter sor szerepel, vagyis alapozással, alappal kapcsolatos a szabályzó.

5. **Hatáskörnyezet-kereső:** ez a program olyan keresést hajt végre, amelyet manuálisan elvégezni szinte lehetetlen. Az újonnan megjelenő szabályzók hivatkoznak korábbi szabályzókra; ezek a hivatkozások bekerülnek az adattárba. A program azokat a szabályzókat keresi meg, amelyek a felhasználó által megadott szabályzóhoz kapcsolódnak, és annál később jelentek meg!

6. **Értékelmérő (leltározó):** felsorolja a szabályzók

- ◆ számát,
- ◆ példányszámát,
- ◆ értékét (Ft-ban)

fajtánként és összesítve.

Az adatbevitel sorrendje olyan, hogy az adatgazda a szabályzó első és utolsó oldala áttekintésével (esetleg a dokumentum végiglapozásával) beviheti az adattárba a szükséges adatokat.

A rendszer nyílt, tehát igény esetén a kívánt adatok felhasználására újabb feldolgozó program írható.

Gajdos Zsuzsa – Kovács Péter – Sztás István
(Kelet-magyarországi Tervező Vállalat)

NEKTÁR programrendszer

Az *Állami Gorkij Könyvtár Zenei Könyvtárában* Commodore-64-re kifejlesztett, kísérletileg használt programcsomagot képernyőn megjeleníthető és – némileg eltérő formában – kinyomtatható lapon mutatjuk be.

Az 1. lapon a programcsomag elnevezését és szolgáltatásait, a 2. lapon a (jelenlegi) keresési lehetőségeket találjuk. A 3–7. lapok mutatják be az áttekinthető táblázatokat, amelyek az egyes jellemzők szerinti kereséseket könnyítik meg. (Az áttekinthető táblázatok a bemutatás céljára kivonatossan és összevont formában szerepelnek.)

Elsőként a *Vargyas Lajos* által *Kodály: A magyar népzene* c. tanulmányához készített és a zeneiskolában tananyagként is használt példatár tartalmát tároltuk hajlékony lemezeken. Ennek a zeneakadémiai felvételi vizsga részét képező száz példájából az első 12 dallamot választottuk ki bemutatónkhoz.

V I G R U D O L F kezdőnevelőszövegű kérés

NEKTÁR

1. Kezdőnevelőszövegű keresés: -kezdőnevelőszövegű dallamjelölésű kérés -kezdőnevelőszövegű szöveges leírás

2. VIGRUDOLF (15 különböző) dallamzó szöveg

3. ELEMEZŐ szöveges: -a) b) c) d) e) f) g) h) i) j) k) l) m) n) o) p) q) r) s) t) u) v) w) x) y) z) -dallamjelölésű kérés -szöveges leírás

4. LISTA készítés: -az a) b) c) d) e) f) g) h) i) j) k) l) m) n) o) p) q) r) s) t) u) v) w) x) y) z) -az a) b) c) d) e) f) g) h) i) j) k) l) m) n) o) p) q) r) s) t) u) v) w) x) y) z)

MELYIK ADAT SZERINT KERES?			
A - CSOPORT		B - CSOPORT	
-SORSZÁM:	1	-SORSZERKEZET:	1
-KEZDŐ/SOR:	2	-KADENCIA:	2
-GYŰJTŐ:	3	-HANGSOR:	3
-HELYE:	4	-PÓDIA:	4
-MEGYE/TERÜLET:	5	-SZÓRÁS:	5
-TÁJLEÍRÁS:	6	-HANGTÍPUS:	6
-SZÓTÁRSZÁM:	7		

EZEN A LEMEZEN TÁRLHATÓ DALOK
A ZENEAKADÉMIAI FELVÉTELI PÉLDATÁR BŐL
SORSZÁM/KEZDŐ/SOR LY-VARGYAS -SORSZÁM
KEZDŐ/SOR

- 1/1. LESZÁLLT A FÁRA
- 2/2. AZHOL ENN ELHÉGYE P.
- 3/4. FEYETE FOLD TERNI
- 4/8. LA TÖRTE TEL. BAHAM
- 5/3. INHOL KEPELEDI
- 6/12. KISSI MADAR. JAI DE FENI
- 7/13. GYULAINÉ. E. BISSAMA TL
- 8/21. EYRA. SOIVEN. EYRA.
- 9/24. VIRA GOS VENEZSI
- 10/31. AD UROGI ULCA SIFRES.
- 11/34. DUNAPARTON VAN EGY DALOM.
- 12/35. EE PES LESENY. MÖL NEGARD.

SORSZERKEZET		KADENCIA	
MEGFELELŐ DAL A LEMEZEN (DB)			
A/B3/C/B	(1)	5(1)1	(2)
A5/B5/A/BV	(1)	5(B3)1	(1)
A5/A5W/A/BV2	(3)	5(B3)VII	(1)
A5/B/BV/C	(1)	7(B3)B3	(1)
A5/B5/A/BV	(1)	7(B3)B3	(1)
A5/B5/BV/BV	(3)	8(B3)4	(1)
A5/B5/BV/B	(1)	8(B3)4	(2)
A5/B5/CV/BV/C	(1)	8(B3)6	(1)
		8(B3/4)1	(1)
		VII(B3)B3(1)	